

1 Samenvattend overzicht van het artikel

Wereldwijd, en ook in ons land, is 'links' erop achteruitgegaan en is 'rechts' in opmars. Arbeiders en gewone mensen voelen zich bedrogen door hun linkse leiders die de zorgen van elke dag bij hun achterban vergaten...

Maar ook dat dient **genuanceerd**. Misschien gaat het meer over zij die globalisering en welvaart zien toenemen en zij die daar niet van kunnen profiteren. De centropartijen gaan in elk geval achteruit ten voordele van de extremen ter rechter- en linkerzijde. Het compromismodel maakt plaats voor het confrontatie- en conflictmodel. Dialoog wordt moeilijk als je een wij-zij-model hanteert. In die polarisatie is er ook veel buikgevoel en emoties. Waar het oude vertrouwde weg is, zoeken mensen naar duidelijkheid en houvast. De machtige **sociale media** spelen daar handig op in. Ongeremde boze reacties worden niet genuanceerd. Verbondenheid en bruggenbouwen bestaat er niet. Globalisering, digitalisering en sociale media werken disruptief (= vernietigend funest). De klassieke politiek werkt niet meer. Het *taalgebruik* dienen we goed na te gaan volgens Angela Merkel. Etiketten op mensen kleven en voortdurend herhalen is een stigmatisering: ze kunnen levens kraken. Ook **in de kerk** is er polarisering: traditie of vernieuwing. Al kan elk van die houdingen soms alleen op bepaalde aspecten slaan, bv. op ethische thema's of op sociale. Paus Franciscus schijnt eerder hervormingsgezind te zijn en de kerkhervorming gestalte te geven door de Romeinse Curie te hervormen. Maar op diverse andere punten denkt hij behoudsgezind. Gevaarlijk wordt het als conservatief katholicisme met nationalisme verbonden wordt. Waakzaamheid is dus geboden. Voor God is iedereen welkom in zijn huis. **Inzetten op verbinding** lijkt de juiste reactie op de toenemende polarisatie. Bisschop Bonny benadrukt het belang van de *dialoog*. De heilige Geest wordt niet als een egel maar als een duif afgebeeld. Geen verkrampte stekelhouding, maar een vrije houding kan voorkomen dat extremen polariserend werken. We dienen te focussen op de evangelische radicaliteit, en op de liefde die ons helpen het juiste perspectief en midden te bewaren. Als kerk kunnen we een *contrastgemeenschap* vormen waarin een alternatief tegengewicht ontstaat tegenover het polariserend populisme. Het christendom heeft een profetisch-kritische rol te spelen in de kille, verwaasde wereld. Ze dient echte humaniteit en barmhartigheid te verkondigen. Paus Franciscus benadrukte in een ontmoeting met de auteur, toen nog hoofdredacteur van *Tertio* het **impact van de media**. Zij dragen een grote verantwoordelijkheid. Zij moeten opbouwend en positief staan tegenover de samenleving. Laster en zwartmakerij, ongenuanceerdheid, 'oude koeien' en desinformatie moeten zij vermijden. Door te focussen op

sensatie en schandalen dienen zij niet een constructieve en geëngageerde berichtgeving. Tot de christelijke journalisten zei Franciscus: “Breng een toegankelijk positief verhaal dat ontroert en verbindt.”

2 Methodische aanwijzingen

* De boodschap van de auteur is duidelijk. Vermijd ongenueanceerde populariserende zwart-wit verhalen. Sta kritisch tegenover elke bron van informatie, ook tegenover meningen in de sociale media. Durf in reactie te komen tegenover wat er zomaar (gevoelsmatig) ‘verkondigd’ wordt. Ga je daar gewoon in mee of wil je daarover nadenken?

* Een paar moeilijkere begrippen vind je omschreven onder nr. 3.

* Een verrassend volwassen bijdrage van een 16-jarige onder nr. 4 die de vlucht naar de ‘mass media’ weet te ontmaskeren vanuit een stevige innerlijke houding.

* Je kan met vrucht de besprekingsvragen bij het artikel doornemen. Je zult vanzelfsprekend bij héél concrete situaties belanden.

3 Een paar begripsomschrijvingen

* **Particratie (naar Wikipedia)** Een **particratie** is een regeringsvorm waarin de politieke partijen de primaire basis van de macht vormen. De term vaak denigrerend bedoeld, wat impliceert dat partijen te veel macht hebben. Deze (aanvankelijk) polemische benaming kwam in België op vanaf 1960, toen politieke partijen een steeds grotere invloed kregen, niet alleen op de politieke besluitvorming maar ook in de samenleving en haar instituties als geheel.

De meeste democratische landen zijn representatieve democratieën: in tegenstelling tot een directe democratie zijn het niet de burgers zelf die politieke besluiten nemen, maar door de bevolking gekozen vertegenwoordigers. Wanneer de macht van de verschillende partijen waartoe die vertegenwoordigers behoren sterk toeneemt, spreekt men van een particratie. De invloed van de partijvoorzitter en het partijbureau wegen dan zwaarder door dan die van de verkozenen onderling. Dit kan tot uiting komen in de fractiediscipline, waarbij in de praktijk alle verkozenen die behoren tot eenzelfde partij in het parlement over alle onderwerpen unaniem stemmen.

* **Multiculturele samenleving (zie Wikipedia): Multiculturalisme** is het streven naar en behoud van een maatschappij waarin verschillende culturen gelijkwaardig naast elkaar bestaan.^[1] Multiculturalisme is het tegenovergestelde van monoculturalisme, waarin wordt gestreefd naar maximale assimilatie en integratie.

* Wat is een bruikbare definitie van **populisme**?

Een internationaal vaak gehanteerde definitie komt uit de koker van de Nederlandse politiek wetenschapper Cas Mudde, populisme-onderzoeker: Populisme is een dunne ideologie, volgens welke de maatschappij uiteindelijk verdeeld wordt in twee homogene en vijandige kampen – ‘het zuivere volk’ versus ‘de corrupte elite’ – en die stelt dat de politiek een uitdrukking zou moeten zijn van de algemene wil van het volk.

Het populisme overheerst al langer in Nederland. Maar steeds vaker zie je dat dit mainstream wordt in plaats van toebehoort aan bepaalde politieke stromingen en media. Dat is een zorgwekkende ontwikkeling. Het levert namelijk extreme druk op en is in toenemende mate bepalend voor de publieke beeldvorming, maar daarmee ook op het gedrag van politiek, overheid en toezichthouders. De samenleving vertrouwt vooral opinieleiders en ‘peers’ en als ook zij zich aan populisme schuldig maken dan wordt het effect alleen nog maar groter.

Het bijzondere is dat de aanstichters niet (willen) overzien wat het effect is van hun daden. Het lijkt er op dat de techniek van polarisatie louter wordt gehanteerd voor eigen populariteitsgewin en profilering als ‘hoeder’ van de massa. De risico’s op het ontketenen van histerie of een heksenjacht worden daarbij gewoon voor lief genomen.

4 Stefan Devriese, een 16-jarige aan het woord: Geloof, hoop en liefde zijn de geneesmiddelen voor onze kwetsbare wereld

Principe 6: Mensen die klakkeloos de massa volgen, zijn kwetsbaar

In deze tijd bestaan er veel mensen die niet anders durven te zijn dan de rest, omdat ze denken dat ze dan kwetsbaar zullen zijn. Ze voelen zich veiliger als een kuddedier in de grote massa. Zo zitten veel jongeren in België op TikTok, denken velen dat boeken lezen voor watjes is, wordt geloven gezien als een zwakte, kijken veel mensen naar Blind Getrouwd, Big Brother en andere absurde reality-programma’s ... Dit komt doordat ze beïnvloed worden door de massa en allen de illusie bezitten dat ze minder kwetsbaar zijn als ze opgaan in die massa. Deze mensen zijn altijd bezig met te proberen niet uit de boot te vallen en verliezen zo hun grip op de realiteit. Ze beseffen bijvoorbeeld niet dat TikTok uitgroeit van een platform waarop dansfilmpjes worden geplaatst naar een platform waarop jongeren hun innerlijke pervers kunnen bevredigen. Ze kijken naar programma’s zoals Blind Getrouwd en Big Brother omdat ze het spannend vinden wanneer anderen ruzie hebben. Dit alles heet mass formation en dit fenomeen is al beschreven door veel filosofen en psychologen. Mass formation wil zeggen dat mensen hun grip op de realiteit verliezen omdat ze focussen om niet uit de boot te vallen. Deze term kwam ook al ter sprake in ‘principe 1’, want het gebrek aan geloof in deze samenleving komt ook door mass formation. Doordat de meerderheid nu op TikTok zit en naar absurde realityprogramma’s kijkt en doordat de meerderheid geen literaire werken meer leest enzovoort, wordt die meerderheid steeds verder afgedreven van het

geloof. Doordat die meerderheid steeds verder afgedreven wordt van het geloof komen andere mensen in hun net terecht en zo wordt het geloof op den duur onbeduidend. Mensen die gevangen zitten in die mass formation bezitten de illusie dat ze niet kwetsbaar zijn, maar net zoals een soort organismen waarin geen genetische verscheidenheid voorkomt kwetsbaarder is voor een ziekte dan een soort waarin wel genetische verscheidenheid voorkomt, zijn deze mensen ook kwetsbaar. De mensen verliezen namelijk hun eigen identiteit, want ze nemen de identiteit aan van de groep en lopen zonder besef van de realiteit mee in de groep die steeds verder afdrijft van het geloof. Doordat de mensen hun identiteit hebben opgegeven voor die van de groep is het moeilijk voor hen om zich af te scheuren van de groep, want ze zullen in een wereld buiten hun illusie terechtkomen waarin ze weer op zoek moeten naar hun identiteit. Als ze eenmaal uit de groep durven te stappen, gaan ze hierdoor toch hun heil weer zoeken in de groep, want het feit dat ze geen identiteit meer bezitten maakt hen kwetsbaar. Het geloof kan er voor zorgen dat ze hun identiteit weer terugvinden, maar doordat deze mensen toch altijd weer terechtkomen in de groep die steeds verder afdrijft van het geloof zal dit nooit het geval worden. Door het gebed, de liturgie ... kom je immers in contact met je ziel en op die momenten weet je pas echt wie je bent aangezien dat contact ervoor zorgt dat je weet wat er diep vanbinnen in je afspeelt.

Stefan Devriese 6de jaar WeWi 8 uur, Barnum, Roeselare (godsdiensleerkracht Eva Vromman). Winnaar van de Teolympiade 2022, categorie essay. Thomassite voor godsdiensonderwijs.

*Mijn naam is **Stefan Devriese** en ik leef nog maar 16 jaar lang op deze wereldbol. Mijn passies zijn tennis, muziek, literatuur, wiskunde, godsdienst ... Hoewel ik in België geboren ben, heb ik toch Oekraïense roots via mijn moeder: ze komt namelijk uit Oekraïne. Hierdoor sta ik met een 'oosterse' mentaliteit in het leven. Dit houdt in dat ik het soms moeilijk heb met hoe de mensen denken en handelen in het 'westen', maar uiteindelijk probeer ik toch alles te respecteren. Ik ben niet katholiek, maar christelijk orthodox. Daarom probeer ik ook om wekelijks naar de orthodoxe kerk te gaan. Op school studeer ik wiskunde en wetenschappen.*

In **bijlage 2** bij deze maand vind je het volledig essay van Stefan Devriese. Lezenswaard! En hoopvol.

5 Suggesties voor een gebedsmoment

Download vooraf het lied op je computer zodat je het desnoods zonder internetverbinding kan afspelen. (Ctrl + klikken) op

https://www.youtube.com/watch?v=zWmUnx-e_XI

Je vindt het lied ook op de CD Door de wereld gaat een lied nr. 17, 3de lied.

1 We beluisteren/zingen lied Z.J.581 Mijn God zijt Gij

Mijn God zijt Gij, U wil ik danken,
mijn God, U in de hoogte steken,

ik spreek U uit, ik noem uw Naam,
zo waar als ik leef.

MIJN GOD ZIJT GIJ,
U WIL IK DANKEN
ZOWAAR ALS IK LEEF.

Beter te schuilen bij God
dan te vertrouwen op mensen.
Beter te schuilen bij God
dan te vertrouwen op macht.

Ik was gevangen en riep: God.
En Hij heeft mij geantwoord.
Hij heeft mij de ruimte gegeven,
Hij komt voor mij op als een vriend.

Ik was geslagen, maar God
heeft mij overeind geholpen.
Ik zal niet sterven. Ik zal leven,
Hij tilt mij op

2 Evangelietekst Joh. 8,1-11: de steniging van de zondares

Jezus ging naar de Olijfberg. De volgende ochtend vroeg ging Jezus weer naar de tempel. Het hele volk kwam naar hem toe. Jezus ging zitten, en gaf uitleg over God. Toen brachten de wetsleraren en de farizeeën een vrouw bij Jezus. Ze had met een andere man geslapen, en dat was ontdekt. De wetsleraren en de farizeeën zetten de vrouw in het midden neer. Ze zeiden tegen Jezus: 'Meester, deze vrouw heeft met een andere man geslapen, en dat is ontdekt. Volgens de wet van Mozes moet zo'n vrouw gedood worden. Wat is uw oordeel?' De wetsleraren en de farizeeën hoopten dat Jezus iets strafbaars zou zeggen. Want dan konden ze hem aanklagen. Maar Jezus boog zich voorover en schreef met zijn vinger in het zand. De wetsleraren en de farizeeën bleven hun vraag herhalen. Toen keek Jezus op en zei: 'Wie van jullie heeft nooit iets verkeerd gedaan? Die moet als eerste een steen naar de vrouw gooien.' Daarna boog Jezus zich opnieuw voorover en schreef weer met zijn vinger in het zand. Toen liepen de mensen één voor één weg, de leiders van het volk het eerst. Jezus bleef alleen achter met de vrouw die bij hem gebracht was. Hij kwam overeind en zei tegen haar: 'Waar is iedereen gebleven? Heeft niemand je veroordeeld?' De vrouw zei: 'Nee, Heer, niemand.' Toen zei Jezus: 'Ik veroordeel je ook niet. Ga naar huis, en doe vanaf nu geen verkeerde dingen meer.'

(Joh 8,1-11, uit de *Bijbel in Gewone Taal*, Nederlands Bijbelgenootschap, 2014)

Commentaar: Jezus weigert in een zwart-wit-denken deze vrouw te veroordelen. Door zijn manier van optreden ontmaskert hij dat zij niet de enige is die gezondigd heeft. En dat zij dus niet als enige dient veroordeeld te worden. De omstaanders worden het zich daarvan bewust: ze druipen een voor een af, de oudsten eerst. Het is het verhaal van de balk en de splinter. Het wij-zij-denken maakt plaats voor een verbindend besef dat de zonde in diverse vormen bij iedereen aanwezig is. Een mildere houding is de vrucht ervan.

Ze kenmerkt ook allen die populisme en polarisatie willen vermijden.

4 Nationaal gebed voor vrede en verbinding, jan. 2022 van de Nederlandse kerken. *(door vier verschillende personen)*

‘Onze Vader in de hemel’, zo willen we roepen,
Maar onze blik naar boven is vertroebeld.
‘Laat uw koninkrijk komen’, zo wensen we vurig,
Maar we vinden het moeilijk om uw wil te doen.
‘Geef ons vandaag wat we nodig hebben’, niet meer en niet minder,
Maar alleen U weet wat wij ten diepste nodig hebben.

‘Red ons van het kwaad’,
Dat is ons diepste verlangen.
Maar wat als mijn ‘kwaad’ iets anders is dan dat van mijn naaste?
Wat als ik soms liever mijn eigen gelijk bevestigd zie
Dan dat ik vreugde vind in de waarheid?

Help ons dan om te bidden:
‘Vergeef ons onze schulden,
Zoals ook wij vergeven wie ons iets schuldig is’.
Vergeef ons, wanneer we onze pijn tot wapens omsmeden.
Uit zelfverdediging, natuurlijk, maar toch.
Vergeef ons, wanneer we muren optrekken
Totdat niets ons meer kan raken,
En we zelf geen kant meer op kunnen.

Heer, U kent ons en doorgrondt ons.
Droog onze tranen, zodat we werkelijk kunnen zien,
Oog in oog, volledig kennend, volledig gekend.
Geen afspiegelingen meer, geen raadselachtige beelden,
Geen dreunende tweets en schallende one-liners,
maar de taal van de liefde.
Leer ons die taal spreken en verstaan,
Geduldig, verdraagzaam en volhardend,
Totdat hoop en vreugde overwinnen.

Allen: ‘Want aan U behoort het koningschap,
de macht en de majesteit,
in eeuwigheid, amen’

Aan- en opmerkingen aan guido.debonnet@skynet.be